

УДК 378.4:174

ЕТИКА ВЗАЄМИН ТА ЕТИЧНИЙ КОДЕКС В ОРГАНІЗАЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Ганна Василівна Товканець

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

Анотація

В статті розглядаються проблеми етичних взаємин у вищому навчальному закладі та можливості їх регулювання на основі етичного кодексу. Здійснено аналіз підходів до трактування етичних понять, наголошено, що більшість дослідників дотримуються думки щодо необхідності не тільки декларування етичних цінностей вищого навчального закладу, але і розроблення механізмів їхнього захисту, оскільки кожний з учасників – адміністратор, викладач і студент – повинен мати як обов'язки, так і права для захисту власних поглядів і вчинків. Акцентовано увагу на етичному кодексі як документі, в якому ці етичні норми вищій навчальній заклад доводить до своїх працівників. Зазначено, що провідними принципами етичних кодексів університетів виступають відповідальність перед усіма зацікавленими особами, конкурентоздатність, служіння суспільству, етична поведінка, повага до закону, підтримка міжнародного співробітництва, повага до оточуючого середовища. Головним завданням кодексу має бути встановлення етичних вимог для працівників вищого навчального закладу з метою забезпечення гарантії високої якості їх роботи. Висвітлено досвід регулювання етичних відносин на прикладі Вищої школи економіки в Празі.

Зроблено висновок, що в контексті європейської економічної та соціальної інтеграції регулювання норм і правил ділової поведінки поряд із підвищенням рівня підготовки фахівців у вищих навчальних закладах до світового рівня повинні сприяти створенню в університетах такого академічного середовища, що базується на принципах корпоративної соціальної відповідальності, національних і міжнародних етичних стандартах.

Ключові слова: *вища школа, етика взаємин, етичний кодекс.*

Постановка проблеми в контексті сучасної педагогічної науки. Вищі заклади освіти та науково-дослідні установи нині відіграють головну роль у розвитку суспільства, економіки та культури на всіх рівнях – світовому, регіональному, національному та місцевому. Упродовж свого існування вищі навчальні заклади розглядалися як такі, що не лише мають певну відповідальність за освіту та наукову діяльність, але й сприяють розвитку етичних і моральних цінностей, що мають вирішальний вплив на формування моральних засад суспільства в цілому.

З кінця ХХ ст. ВНЗ відіграють вирішальну роль у передачі та розповсюдженні культурного і соціального капіталу, вони краще пристосовані для етичної взаємодії із широким колом соціальних проблем, ніж замкнуті та негнучкі системи минулих років [8]. У сучасних умовах вони мають прийняти чітку позицію та всіляко сприяти поширенню найвищих моральних та етичних цінностей, впровадженню таких норм у життя в усіх аспектах діяльності вищої школи, а не тільки через освітні та науково-дослідницькі програми.

Наразі актуальним є розуміння професійної діяльності як сфери, що немислима без багатоваріантності ідей, життєвих позицій, цілей як окремих людей, так і колективів. У зв'язку з цим постійно виникають протиріччя різних сторін, які нерідко переростають у конфлікти. Необхідне відповідне управління цим процесом, завданням якого має бути попередження виникнення небажаних конфліктів, надання неминучим конфліктним ситуаціям конструктивного характеру. Зростає значення професійної етики в регулюванні різних видів трудової діяльності, що пов'язано з процесами демократизації суспільства, а також з прагненням постійно вдосконалювати професійні норми відповідно до змін у соціально-економічних відносинах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вищій освіті однією з визначальних цілей є розроблення систем моральних та етичних цінностей відповідно до провідних європейських практик, які вже зарекомендували себе як такі, що працюють на ефективність освіти в умовах вільного ринку (на основі трикутника знань «освіта – дослідження – інновації»), згідно з Лісабонською стратегією [10].

На шляху до європейського освітнього простору перешкодою залишається відмінність не задекларованих, а реальних місії та цілей, вітчизняної вищої школи та європейських закладів.

Головним засобом, яким вітчизняні ВНЗ можуть зробити свій внесок у верховенство моралі та права, є розвиток академічної етики, на значенні якої у розвитку суспільства наголошувалося багатьма вітчизняними та зарубіжними дослідниками [7, с. 23–29]. Етичні цілі вищої

освіти в умовах великих змін, обумовлених розвитком масової освіти та новими відносинами із урядом, європейські університети намагаються визначити з моменту прийняття Болонської хартії [3]. У 2004 р. цьому був присвячений окремий випуск «Етичні та моральні аспекти вищої освіти та науки у Європі» журналу «Вища освіта у Європі», що видається Європейським центром з вищої освіти ЮНЕСКО [6, с. 8–14].

Особливий вклад в розроблення питань академічної етики та етичних відносин внесли В. Андреев, Г. Васянович, Н. Драгомирецька, П. Холмогорцев, В. Чернокозова і Чернокозов. О. Винославська [4] та інші. Та все ж залишаються актуальними проблеми регулювання взаємовідносин у вищій школі.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у визначенні шляхів регулювання взаємовідносин у вищій школі та способів підвищення етичної культури в середовищі вищого навчального закладу.

Методи: аналіз, порівняння, узагальнення і систематизація науково-теоретичних положень.

Виклад основного матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Наголосимо, що етична культура індивіда формується через сприйняття духовного та матеріального внутрішньоорганізаційного оточення. Етична культура є системою, що складається з набору правил і стандартів, які визначають взаємодію і консенсус членів колективу, управлінських ланок, структурних підрозділів і ключових факторів розвитку організації. Етична культура – це і усвідомлення кожним працівником свого місця в організації, групі, команді; технології спільної діяльності персоналу; цінності й норми поведінки; звичаї та ділова практика діяльності; комунікативна система і культура спілкування; критерії та правила розподілу повноважень і відповідальності, статусу та влади; правила неформальних стосунків; сформовані в організації звички і традиції; взаємини між людьми; діловий етикет; правила корпоративної культури; трудова і ділова етика [9].

Особливою є організаційна культура університетів. У Бухарестській декларації [2], що прийнята Міжнародною конференцією з етичних та моральних аспектів вищої освіти й науки в Європі у вересні 2004 р., викладені рекомендації, спрямовані на розповсюдження у суспільстві етичних і моральних аспектів вищої освіти та науки, пропонуються цінності та принципи академічної чесності та порядності. У Декларації зазначено, що вищі навчальні заклади не можна розглядати як науково-технічні «фабрики». Їх інтелектуальні й культурні завдання більш важливі у суспільстві знань. Вищі навчальні заклади, наголошується в Декларації, не можуть вважатися вільними від цін-

ностей й етичних норм, які життєво важливі для академічного, культурного та політичного розвитку співробітників і студентів, а також впливають на моральний вигляд суспільства в цілому. ВНЗ повинні всіляко сприяти утвердженню найвищих моральних норм. Етичні норми повинні пропагуватися не тільки на словах, потрібно домогтися поваги до них і реалізувати їх на практиці у всіх аспектах діяльності ВНЗ – не тільки викладання й проведення дослідницьких робіт, але й внутрішнього управління й відносин зі сторонніми учасниками.

В ідеалі, морально-етичні норми є частиною соціально-гуманітарної освіти, що має переслідувати три різні завдання, спрямовані на виховання і розвиток: а) особистості (орієнтовану на благо ближнього і власне досконалість); б) громадянина (соціально відповідального й орієнтованого на благо суспільства); в) фахівця/професіонала (орієнтованого на професіоналізм і професійну гідність) [1]

Одночасно сам порядок в житті навчального закладу повинен демонструвати практичну реалізацію моральних принципів. На стан морально-психологічного клімату впливає характер і способи вирішення моральних конфліктів в академічних колективах, а також конфліктів, що виникають між викладачами, студентами, їхніми батьками тощо. Статус будь-якого педагогічного колективу, стабільність його стану, в тому числі й морального, певною мірою залежать від того, які педагогічні традиції в ньому підтримуються, як формується і виявляється в ньому громадська думка.

На думку А. Марга, ВНЗ здатні зіграти вирішальну роль у формуванні у випускників вищої школи чіткої уяви про суспільство. Ця роль має два напрямки: підготовка студентів із соціальних і гуманітарних дисциплін та культивування цінностей, причому деякі з цінностей мають безсумнівно етичний характер, а найбільш важлива частина завдань лежить у сфері педагогіки. При цьому скільки б професори не проповідували етику, якщо вони самі не керуються її принципами, етична підготовка студентів буде суто формальною [6]. Тому у ВНЗ необхідно створити систему етичних правил, єдину для викладачів і студентів. Не може бути двох моралей – окрема для викладача і окрема для студента, адже це принижує студента і робить його пасивним. Навпаки, знання всіх правил гри створює умови, коли студент вчиться бути самостійним та ініціативним, розуміючи, що саме етичні норми, а не адміністрація визначають його можливості, обов'язки та права. Ці правила, які можна об'єднати, наприклад, у кодекс честі, мають бути такими, щоб дотримуватися їх було корисно всім.

Безсумнівно, у ВНЗ студент діє за етичними нормами, натомість задача вищої школи полягає у вихованні поваги до норм закону. Важливо точно їх визначити, сформулювати у вигляді певного документа, наприклад кодексу честі, та неухильно дотримуватися.

Нині все більше дослідників висловлюють думку, що потрібно не лише декларувати етичні цінності університету, але й розробити механізм їхнього захисту. Кожний з учасників – адміністратор, викладач і студент – повинен мати як обов'язки, так і розширені права для захисту власних поглядів та вчинків [7].

Щодо власне етичних кодексів, то зазначимо, що вони спрямовані впливати на усвідомлення та дотримання норм професійної етики, на формування етичної культури представників адміністрації університетів, викладачів і студентів за наявності певних умов, до яких належать:

- розробка та прийняття кодексу, широке оприлюднення та доступність, демонстрація можливого використання його в щоденній практиці;
- набуття суб'єктами взаємовідносин навичок спілкування, виходу з конфліктних ситуацій і реалізації етичних вимог;
- встановлення внутрішніх процедур контролю за дотриманням професійно-етичних вимог;
- заохочення співробітників до етичної поведінки, застосування санкцій проти порушників кодексу.

Аналіз наукових і документальних джерел [1; 2; 4; 6; 8; 11] уможлиблює констатувати, що основні принципи управління питаннями етичної поведінки – етичні стандарти – мають виконувати наступні вимоги:

- бути зрозумілими;
- відтворюватися у правовій базі;
- відображати у системі взаємовідносин знання прав та обов'язків під час виявлення порушень;
- забезпечувати прозорість і відкритість для громадськості у процесі прийняття рішень;
- забезпечувати демонстрування етичної поведінки керівника як прикладу для наслідування, сприяти поширенню гідної поведінки керівника у колективі;
- сприяти етичній поведінці всіх членів колективу, що повинні забезпечити політика, практика і процедури управління у ВНЗ;
- впливати на удосконалення психологічних умов роботи на посадах, а також у системі управління людськими ресурсами;

- забезпечувати необхідні механізми етичної відповідальності;
- формувати необхідні санкції та процедури з метою протидії порушенням [5, с. 96–98].

Так, університети США набули величезного досвіду у створенні таких кодексів. Основою етичних відносин кодекси честі університетів США визнають поняття «academic integrity» (академічна порядність), яке визначають у термінах п'яти фундаментальних цінностей, що створюють підвалини академічного процесу: чесність, довіра, справедливість, повага і відповідальність.

На формування моральних цінностей суб'єктів освітнього процесу спрямована і вища школа в європейських країнах. Аналіз філософських, педагогічних, культурологічних джерел і дослідження діяльності вищої школи в європейських країнах (зокрема, у Чехії, Словаччині) [2; 6; 8; 11] засвідчує, що практично кожен європейський вищий навчальний заклад має Етичний кодекс, який описує систему загальних цінностей і правил етики, яких, на думку колективу, мали б дотримуватися його працівники. Зазвичай, університети доводять ці етичні норми до своїх працівників у формі документа, схваленого колективом. Провідними принципами етичних кодексів європейських вищих навчальних закладів виступають відповідальність перед усіма зацікавленими особами, конкурентоздатність, служіння суспільству, етична поведінка, повага до закону, підтримка міжнародного співробітництва, повага до навколишнього середовища.

Так, Етичний кодекс провідного вищого навчального закладу в Чехії – Вищої школи економіки в Празі – є типовим для європейського ВНЗ і містить п'ять складових [11].

1. Вступна частина (преамбула), де декларується рівність всіх учасників освітнього процесу та спрямованість на забезпечення високої репутації науково-педагогічних працівників і випускників.

2. Частина 1 – загальні засади, в яких наголошено на необхідності дотримання моральних та етичних принципів, захисті свободи професійної думки, наукових ідей, висловлювань, обмін думками та інформацією, прийняття різноманітності поглядів, розуміння освітньої діяльності як невід'ємної частини розвитку людських знань і культури; постійне удосконалення професійної компетентності, вияв справедливості та об'єктивності в системі оцінювання знань, поваги до гідності інших членів колективу.

3. Частина II – засади педагогічної діяльності, в якій закріплено моральні й етичні норми поведінки і діяльності науково-педагогічних працівників та студентів. Зокрема, наголошується на дотриманні прин-

ципів відкритості, чесності, колегіальності; у взаємовідносинах не застосовувати недооцінки, приниження і зневаги студентів і членів колективу, виявляти оптимальну вимогливість, ініціативу у розвитку незалежності та критичного мислення, підтримуючи зростання кваліфікаційного та професійного рівня у педагогічній діяльності викладачів. Разом з тим звертається увага на вимоги до студентів: максимальне дотримання норм і правил університетської спільноти щодо відвідування навчальних занять, належної поведінки, дотримання етичних норм, які стосуються некоректного використання результатів інтелектуальної діяльності іншої людини. Наукові досягнення мають бути результатом особистого дослідження без фальсифікація даних та іншої інформації та подання недостовірних відомостей, цілеспрямованого спотворення інформації, підробка інформації, методів, процедур і висновків.

4. Частина III. Розкриває принципи наукової, художньої та іншого творчості. Зосередження уваги на вивченні проблем людських знань, розвиток освіти, матеріальних і нематеріальних цінностей на основі верховенства права, свободи та моралі.

5. Частина IV – заключні положення, в яких зазначаються умови та термін дії Етичного кодексу.

Наголосимо, що відповідність дій суб'єктів освітнього процесу в університеті, принципів і норм Етичного кодексу контролює Комісія з етики Університету економіки в Празі. Члени Комісії з етики призначаються і звільняються ректором вищого навчального закладу на основі колегіального рішення членів колективу. Важливо зазначити, що не можуть бути членами Комісії з етики особи, які займають адміністративні посади – ректор, проректори, декани, заступники деканів. Обов'язковим є інформування громадськості про результати обговорення та прийняття рішень з питань, які розглядаються на засіданні Комісії з етики. Залучення учасників навчально-виховного процесу всіх рівнів до обговорення положень Етичного кодексу ВНЗ є важливою умовою його якісного змісту та гарантією його подальшого дотримання.

Проблема реалізації принципів моральності та етичності у вищій школі в Україні перебуває саме в площині механізмів взаємодії суспільства та освітнього процесу. Насамперед, потрібні механізми соціальної зацікавленості. Дослідники наголошують на відсутності в Україні культури реалізації потреб і прав учасників освітнього процесу у поєднанні із застарілими принципами адміністрування освітньої системи, що є результатом відсутності мотивації студентів, викладачів, роботодавців, урядових та неурядових організацій до підвищення якості освіти та здійснення управління вищою школою в реальному

часі жорстко централізованою адміністративно-командною системою, у якій практично немає місця для діяльності суб'єктів освітнього процесу відповідно до їх власних планів і цілей. Діяльність персоналу ВНЗ пов'язана із надзвичайно високим обсягом бюрократії, оскільки офіційне звітування про «результати» стає більш важливим, ніж самі досягнення. Наприклад, у сучасних умовах повна відсутність часу не дозволяє вибудовувати вільну наукову діяльність.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямі. Головним завданням Етичного кодексу має бути встановлення етичних вимог для працівників вищого навчального закладу з метою забезпечення гарантії високої якості їх роботи і задоволення інтересів українського суспільства і держави та реалізації місії – формування творчої особистості, міцного професіонала для наукової та практичної роботи у сфері суспільно-економічної діяльності з метою підвищення рівня та якості життя людей і прогресивного розвитку суспільства.

У професійній діяльності учасників освітнього процесу в університеті існує велика кількість етико-психологічних проблем, які виникають у їхніх взаємовідносинах і потребують нормативного регулювання. Розроблення і прийняття університетських етичних кодексів, які відіграють роль системи координат для регуляції етичності ділової поведінки адміністрації, викладачів, студентів і навчально-допоміжного персоналу, повинно стати важливим напрямом впровадження етично-моральних стратегій розвитку вищих навчальних закладів.

У контексті європейської економічної та соціальної інтеграції регулювання норм і правил ділової поведінки поряд із підвищенням рівня підготовки фахівців у вищих навчальних закладах до світового рівня повинні сприяти створенню в університетах такого академічного середовища, яке базується на принципах корпоративної соціальної відповідальності, національних і міжнародних етичних стандартах.

Список використаної літератури

1. *Апресян Р. Г.* Этика в высшем образовании [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://iph.ras.ru/uplfile/ethics/biblio/>
2. Бухарестская декларация этических ценностей и принципов высшего образования в Европе [Электронный ресурс] // Высшее образование в Европе. 2004. Том XXIX, № 4. Этические и моральные аспекты высшего образования и науки в Европе, ЮНЕСКО – СЕПЕС. – Режим доступа: http://www.aha.ru/~moscow64//educational_book/Hee_xxix_4_2004.zip

3. Велика хартія університетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.magna-charta.org/pdf/mc_pdf/mc_ukranian.pdf
4. *Винославська О. В.* Етичний кодекс університету як система координат для ділової поведінки учасників навчально-виховного процесу НТУУ / *О. В. Винославська* // ВІСНИК КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2011. – Вип. 3. – С. 106–110.
5. Етика державної служби: запобігання конфлікту інтересів та вимоги до законодавства / *М. Віллорія, С. Синнестрьом, Я. Берток*. – К. : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2010. – 104 с. – с. 96–98.
6. *Марга А.* Университетская реформа в Европе: некоторые этические соображения // Высшее образование в Европе. 2004. Том XXIX, № 4. Этические и моральные аспекты высшего образования и науки в Европе, ЮНЕСКО – СЕПЕС [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.aha.ru/>
7. *Ромакін В. В.* Академічна чесність у вищій освіті // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Вип. 7. Педагогічні науки. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2002. – С. 23–29.
8. *Скотт П.* Этика в высшем образовании и для него. Академическая свобода, инновации и ответственность: путь к «этичной глобальной системе позиционирования» в высшем образовании и науке // Высшее образование в Европе. 2004. Том XXIX, № 4. Этические и моральные аспекты высшего образования и науки в Европе, ЮНЕСКО – СЕПЕС [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.aha.ru/~moscow64/educational_book/
9. *Тимошенко Н.* Корпоративна культура. Діловий етикет. – К. : Знання, 2006. – 391 с.
10. Lisbon European Council 23 and 24 March Presidency Conclusion / European Union Parliament Website. – Available in: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs>
11. *Vysokáškolaekonomická v Praze* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vse.cz/>

References

1. *Apresjan R. G.* Jetika v vysshemobrazovanii [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://iph.ras.ru/uplfile/ethics/biblio/>

2. Buharestskaja deklaracija jeticheskikh cennostej i principov vysshego obrazovanija v Evrope [Jelektronnyj resurs] // Vyssheobrazovanie v Evrope. 2004. Tom XXIIH, No. 4. Jeticheskie i moral'ne aspekty vysshego obrazovanija i nauki v Evrope, JuNESKO – SEPES. – Rezhim dostupa: http://www.aha.ru/~moscow64//educational_book/Hee_xxix_4_2004.zip
3. Velyka khartija universytetiv [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.magna-charta.org/pdf/mc_pdf/mc_ukranian.pdf
4. Vynoslavsjska O.V. Etychnyj kodeks universytetujak systemakoordynat dlja dilovoji povedinky uchasnykiv navchaljno-vykhovnogho procesu NTUU / O. V. Vynoslavsjska // VISNYK KPI. Filosofija. Psykhologhija. Pedagoghika. – 2011. – Vyp. 3. – S. 106–110.
5. Etyka derzhavnoji sluzhby: zapobighannja konfliktu interesiv ta vymoghy do zakonodavstva / M. Villorija, S. Synnestrjom, Ja. Bertok. – K. : Centr adaptaciji derzhavnoji sluzhby do standartiv Jevropejskoghho Sojuzu, 2010. – 104 s. – s. 96–98.
6. Marga A. Universitetskaja reforma v Evrope: nekotorye jeticheskie soobrazhenija // Vysshe obrazovanie v Evrope. 2004. Tom XXIIH, No. 4. Jeticheskie i moral'ne aspekty vysshego obrazovanija i nauki v Evrope, JuNESKO – SEPES [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.aha.ru/>
7. Romakin V. V. Akademichna chesnistj u vysshij osviti // Naukovi praci: Naukovo-metodychnyj zhurnal. Vyp. 7. Pedagoghichni nauky. – Mykolajiv : Vyd-vo MDGhU im. Petra Moghyly, 2002. – S. 23–29.
8. Skott P. Jetika v vysshem obrazovanii i dlja nego. Akademicheskaja svoboda, innovacii i otvetstvennost': put' k «jetichnoj global'noj sisteme pozicionirovanija» v vysshem obrazovanii i nauke // Vysshe obrazovanie v Evrope. 2004. Tom XXIIH, No. 4. Jeticheskie i moral'ne aspekty vysshego obrazovanija i nauki v Evrope, JuNESKO – SEPES [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.aha.ru/~moscow64//educational_book/
9. Tymoshenko N. Korporatyvna kuljtura. Dilovyj etyket. – K. : Znannja, 2006. – 391 s.
10. Lisbon European Council 23 and 24 March Presidency Conclusion / European Union Parliament Website. – Available in: [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs>
11. Vysokáškolaekonomická v Praze [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.vse.cz/>

Анна Васильевна Товканец

доктор педагогических наук, профессор
заведующая кафедрой теории и методики начального образования
Мукачевский государственный университет
E-mail: tokanec@rambler.ru

Товканец А. В.

ЭТИКА ВЗАИМООТНОШЕНИЙ И ЭТИЧЕСКИЙ КОДЕКС В ОРГАНИЗАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЕ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Аннотация

В статье рассматриваются проблемы этических отношений в высшем учебном заведении и возможности их регулирования на основе этического кодекса. Осуществлен анализ подходов к трактовке этических понятий, подчеркнуто, что большинство исследователей придерживаются мнения о необходимости не только декларирования этических ценностей высшего учебного заведения, но и разработки механизмов их защиты, поскольку каждый из участников – администратор, преподаватель и студент – должен иметь как обязанности, так и права для защиты собственных взглядов и поступков. Акцентировано внимание на этическом кодексе как документе, в котором эти этические нормы высшее учебное заведение доводит до своих работников. Подчеркнуто, что ведущими принципами этических кодексов университетов выступают ответственность перед всеми заинтересованными лицами, конкурентоспособность, служение обществу, этическое поведение, уважение к закону, поддержка международного сотрудничества, уважение к окружающей среде. Главной задачей кодекса должно быть установление этических требований для работников высшего учебного заведения с целью обеспечения гарантии высокого качества их работы. Освещен опыт регулирования этических отношений на примере Высшей школы экономики в Праге.

Сделан вывод, что в контексте европейской экономической и социальной интеграции регулирование норм и правил делового поведения наряду с повышением уровня подготовки специалистов в высших учебных заведениях до мирового уровня должно способствовать созданию в университетах академической среды, что базируется на принципах корпоративной социальной ответственности, национальных и международных этических стандартах

Ключевые слова: *высшая школа, этика взаимоотношений, этический кодекс.*

Anna. V. Tovkanets

Habilitated doctor of pedagogical sciences, professor,
Head of the Department of Theory and Methods of primary education
State University of Mukachevo
E-mail: tokanec@rambler.ru

Tovkanets A.

ETHICS IN RELATIONSHIPS AND CODES OF ETHICS IN THE ORGANIZATIONAL CULTURE OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Abstract

The article deals with the problems of ethical relations in higher education and the possibility of regulation based on the code of ethics. The analysis of approaches to the treatment of ethical concepts, stressed that the majority of research ersare of the opinion about the need to not only the declaration of the ethical values of higher education, and the development of mechanisms for their protection, as each of the participants – administrators, teachers and students should have a conscience, and the right to defend their views and actions. The attention to the ethical code of the document, in which the ethical standards of higher education brings to their employees. It was stressed that the guiding principles of ethical codes are there sponsibility of universities to alls take holders, the competitiveness, public service, ethical behavior, respect for the law, support for international cooperation, respect for the environment. The main objective of the Code should be the establishment of ethical standards for employees of higher education in order to guarantee the high quality of their work. Lit experience of regulating the ethical relationship as an example of the Higher School of Economics in Prague.

It is concluded that in the context of the European economic and social integration of the regulation of norms and rules of manner, along with higher levels of training in institutions of higher education to the world level should contribute to the creation of the universities of the academic environment that is based on the principles of corporate social responsibility, national and international ethical standards.

Key words: *high school, ethics relations, the code of ethics.*